

491914/2

Anul I.

Ianuarie 1930.

No. 1.

REVISTA ASOCIAȚIEI

Invățătorilor din Jud. Arad

Apare lunar, sub direcțiunea
Comitetului Asociației.

Redactor: PETRU UGLIȘ, Dir. Șc-
BCU Cluj / Central University Library Cluj

Biblioteca Universității Regale Ferdinand I
din CLUJ.
Nr. 1023 1930
EXEMPLAR LEON.

RED. ȘI ADM. LA CASA INVĂȚĂTORILOR
ARAD, BULEVARDUL CAROL No. 66.

Abonamentul 120 Lei pe an.

Pornim la drum

Adunarea generală a în din Jud Arad, în ședința din 21 Noemvrie 1920 a decis eda-rea unui organ, care pus sub egida com. central al Asociațiunii să fie espresia curată a dorurilor dăscălești și a volnței în ferbere; un teren de manifestare profesională pus în serviciul ideilor ce băjbăe în sufletul muncitorilor culturali, nn doctrinar al tuturor vieții dăscălești înfiptăeadânc în pământul satelor noastre precum, și un prilej de analiză a suferințelor ce se scriu de un timp încoace pe paginile istoriei culturii românești. Degajată de orice orgoliu personal, revista când se presintă la tiparul socotelilor să verifice svâcnirea ideilor ce frământă lumea postbelică, va fi îmbrăcată în haina destăinuirilor curate și hotărâte chiar și atunci, când temperamente cu alte intenții vor să-i întunece doctrinele simțirilor românești.

Înfiptă pe parapetul încrederii ce i s'a acordat în intrunirea din 21 Noemvrie a. trecut și prinsă de cuatele idealismului năzuitor spre culmi, din combinațiunile celor mulți își va fixa rolul în conștiința obștească și atitudinea în frământarea cotideană a problemelor.

Probabil, că la vârsta ei feciorelnică, nu-i va fi dat să împletească cununa aprecierilor cinstite, nici în mersul ei să fie întâmpiată cu cântecul așteptării dragi. Ba suntem pregătiți să i se strige depe tribuna criticilor măruute droaia de invective muiate în tendințe adversare gândurilor ei. Oricum vor vibra accentele consilierilor nemulșumiți, revista Asociațiunii a pornit la drum, cutezantă cași dorul celor ce o așteaptă. Pe paginile ei se vor fixa credințele unei colectivități cu impulsuri de luptă în sens românesc. În dibuirea cnccepțiilor după un vâl de închegare sufletească, rostul ei va fi psihologia normalizării și fer-

mentarea curentelor de unire. Țașnită din camera păcii și a dragostei, cu încrederea în instințul sănătos al sutelor de învățători ai acestui Județ, va corija multe rele din trecut și va păstra în visteria bunelor credințe orice faptă bună pusă cu îngrijire pe zidul năzuințelor noastre culturale.

Cu aceste ideologii ce ne-au mistuit sufletul la realizarea revistei Asociațiunii, strig celor ce ne înțeleg: Copiii furtunilor de eri și ai dorurilor aprinse de azi să vină cu noi pe drumul înăugurărilor de lupte. Certificatele aprecierii se vor da numai celor ce se vor găsi la altarul muncii constructive.

Cu valul patimilor ce nu se mai pot impedecca, am pornit la drum.

Cristea
revizor școlar

MECROLOG

Anunțăm cu mult regret prietinelor noștri învățători ca vrednicul membru al corpului didactic fost învățător în Pâncata, Vasile Vlădica a încetal din viață în ziua de 28 Dec. 1929. Înmormântarea colegului drag s'a făcut ii 29 Dec în asistența unei mulțimi care a ținut de cuviință să dea ultima cinste și considerație celui vrednic ostaș al culturii românești. Corpul didactic din loc și jur sub conducerea preș. Asociațiunii N. Cristea a depus o coroană pe mormântul proapăt al colegului plecat într'o lume necunoscută, mărturisind prin rostul conducătorului președinte regretul pierderii timpurie, precum și rolul avut în spietatea românească munca asiduă desvălită de intrantigențe în bine a vrednicului învățător Vlădica. La groapă: colegul Crișan au scos în evidență sbuciumul celui dis părut care a știut să în bine prin tot ce a făcut nu numai culture românească ci și pretigiul tagmei din care a făcut parte. Dl. preot Iercoșan în numele dincioșilor a deplâns moartea învățătorului iubit și stmat. Fiu cu credință cătră biserica străbună i-a împodobit interiorul prini cântecele duioase a le corului înjghebat din insuflețirea și cinstea ce a știut s'o dea așezământului credinței ortodoxe.

Atât Dnei soții cât și fetițelor minore le exprimăm și pe această cale condolențele colegilor triști precum și mângâierea în fața sortii nemiloase.

În pământul Patriei doarmă liniștit și senin!

MEMORIILE MELE

de la școala primară până în prezent

I. Din anii mei de copilărie.

Eram elev de clasa primară a școlii primare și 'mi aduc aminte foarte bine, cum într'o zi D-l învățător-D-zeu să'liertè, c'a murit de mult, stătu-se pe o bancă cu nuiăua în mână, ca să ne examineze. Așa întrebând când pe unul, când pe altul, a ațipit sau chiar mai bine zis, a adormit, iar copiii, prichindeii naibei, bufneau în răs, ba unul mai rău crescut 'l mai trăgea și de haină. Singur eu 'l compăttimeam, zicându-mi în gândul meu : Moșul meu, om de 70 de an, din cauza bătrânețelor, nu doarme toate noaptea, ci mai fură ziua din somn, atunci când poate, bagseama așa se întâmplă și cu D-l învățător-om încărunțit fiind și el. Il consideram mai mult ca pe un părinte, deci nu-l batjocoriam și nu rideam de dânsul.

Fiind mereu tras de haină decătră prichindelul buclucaș, dintr'odată se trezește D-l învățător și cu ochii țintă la mine, având bățul în mână, mă întrebă? — Cum te cheamă pe tine? — Pe mine mă cheamă Dimitrie Boariu. — Dar pe tatăl tău? — Pe moșul tău? Răspundeam tare și frumos. În care comună locuești tu? — Eu locuiesc în comuna Pilul-mare. — Când te-ai născut tu? — Eu m'am născut în 27 Octomvrie, 1872. — Bine, bine Mitre, tuești copil bun.

Dintr'odată învățătorul și aținti privirea spre cel cu trasul de haină și'l întrebă: — Dar tu, pentruce vii la școală? — Eu vin la școală pentrucă mă mână tata și mama. — Nu-i bine, mă! Vino afară și culcă-te pe bancă! Așa. I-a trage Petre, 6 nuele, dar să dai, să știe el pentruce vine la școală! Când Petru dădea din toate puterile, prichindelul țipa în gura mare: Au maica mea, că mă omoară.

Așa mergea aceasta zi de zi.

În clasă, ori era, ori nu era D-l învățător, larmă mare era în continu. Nimenea nu avem frică de el și nici un copil nu învăța nimic.

În clasele mai mari avem biblie, catechism și carte de cetire. Și biblia și chatechismul trebuiau învățate pe din afară, iar la răspuns, dacă careva nu știa ca în carte, era vai și amar de pielea lui. Dacă nu știa lecțiunea; băta, dacă nu ședea frumos; băta,

ori dacă cutareva elev a fost pârât chiar pe nedreptul, iarăș urma băta, ba de multe ori chiar și intinsul urechilor. Așa se întâmpla, că la împlinirea etății de 12 ani, bieții copii se alegeau cu puțină știință de carte și cu puțină creștere.

Norocul meu a fost, că în clasele superioare am avut perondați 2 învățători, cari-ca copil înțelegeam-făcură mai multă ispravă. Copiii nu știau ce este bătaia, pentrucă învățătorul nu suferia băta în școală. Vorba învățătorului era blândă și fără amențări iar dojana era „un glas de tunet, ce suna peste ape multe“, însă acel glas era atrăgător și plin de milă. Lecțiunile erau esplicate de învățător cu o voce dulce și convingătoare, iar elevii cu mare atențiune absorbiau învățatura, intocmai cum albinele absorb nectarul din flori. Astfel nu era de mirare, dacă numai elevii costrânși de forța majoră lipsiau dela școală. Intratât iubiam școal, că zilele 'mi păriau foarte scurte, iar nopțile de tot lung. Pe stradă, ori pe câmp și acasă-vocea învățătorului 'm era în urechi. iar persoana lui mă însoția peste tot locul, ba chiar în visurile mele ascultam lecțiunile și sfaturile scumpe ale învățătorului meu. Seara când mă culcam, auziam pe învățătorul: Mai întâi te roagă lui D-zeu, apoi te culcă, iar dimineața, când sărim din pat, imi părea, că învățătorul 'mi zice: Fă-ți lucrurile roagă-te lui D-zeu și vino, vino la școală! Simțim o mare iubire față de școală și de celce era școala cea vie.

Chiar și ceilalți conșcolari, ba și prichindelul buclucaș de pre vremuri încă erau buni și învățau la înțeles.

La încheierea clasei a VI- Dl învățător ni-a ținut o vorbire plină de învățături și îndrumări pentru viața. Aceia vorbire mia răscolit întreaga ființă și neputându-mă răbda am plâns, pentrucă nu-mi puteam inchipui, ca despărțirea de școală să se întâmple vre-odată. În sfârșit Dl învățător care păria că-mi pri-cepe gândul a aflat de bine să zică: De-și acum sunteți stăpân pe testimoniul clasei a VI-a, trebuie să știți, că legătura voastră cu școala n'a încetat. De aci incolo în toate Duminicile și sărbătorile veți veni regulat la sfânta biserică, unde iarăș ne vom întâlni, ba la iarnă după sfânta slujbă veți veni la școala de repetiție, unde iarăș vom învăța câte ceva nou, apoi în serile cele lungi de iarnă veți veni la mine acasă și vă voi învăța glasurile, ca să vă faceți cântăreți de strană. Ce bun e D-l învățător imi ziceam în gândul meu. Așa m'am mai mângăiat și cu dulci

amintiri, după ce am sărutat mâna D-lui învățător, am mers acasă făcând bucurie părinților mei, când mi-au cetit testimoniul de clasa VI-a cu notele: foarte bine.

II. Experiență și meditații.

Cum părinții mei erau plugari de profesiune, având o mică moșioară, eu încă ajutam la munca câmpului. Obișnuit din școală, toate mă interesau și nimic nu lăsam neobservat. Nu mi puteam inchipui, cum unii membrii de familie trăiau învrăjbiți și pururea certați. Uni părinți pedepsiau pe copiii lor cu vorbe aspre, cu injurături și cu bătăi. Și cu toate acestea copiii deveneau tot mai răi și tot mai plini de răutăți.

Alții părinți i' tractau pe copii lor cu vorbe blânde și cu sfaturi înțelepte, iar ca urmare aceștia erau buni, ascultători, harnici și iubiți de toată lumea.

Ce deosebire între cele 2 familii.

Mă gândeam: Ori părinții cazului prim nu sunt inzestrați de D-zeu tot cu așa suflet și minte ca părinții cazului al doilea? Nu toți au învățat la școală, că a injura și a vătăma corpul și sufletul de-apropoelui e păcat mere? Și dacă e păcat, atunci pentru ce injuri numele lui D-zeu, tu omule, și pentru ce cauți să rănești trupul și sufletul altuia? Ori nu vezi tu, părinte, uitat de tine, cum oaia, calul, vaca, câinele ș. a. iau fătul lor lângă ele și cum 'l apăra de toate atacurile din afară, iar mielul mînzul, vișelul... devin blânzi și ascultători față de ceice li-au dat viață.

Ori n'ai văzut tu părinte bătaș, cum vecinul tău Ioan când învață calul la ham, cum 'l ia cu vorba bună, cum 'l netezește, cum 'l măgulește și apoi după ce i-a câștigat încrederea, aceasta frumos trage trăsura ori plugul, -pe când caii D-talc toți sunt nărăvași, pentru că când prima oară n'a voit să tragă -fiindcă li era început necunoscut, ai aflat de bine să injuri urât numele lui D-zeu, iar calului să-i aplici lovituri de bici și așa aceasta s'a îndârjit și făcându-ți ciudă, n'a voit să tragă, ba căuta să te muște ori să te loviască cu copita, pentru că D-ta singuri l'ar făcut cu nărav.

În altă seară nu puteam să dorm, ci iarăși mi se peronda gândurile și ideile, începând de la clasa I-iu primară până la apusul soarelui din aceeași zi. Îmi pareă că văd copii nestajnici, lărmitori, leneși și neascultători și nu știam să-mi dau seama,

cum cel dintâi învățător nu putea ocârmui pe școlari în așa formă, ca toți să fie buni, harnici și înțelepți, așa cum procedau ceilalți 2 învățători, cari au urmat la clasele superioare.

Nu-mi puteam explica un lucru, că anume, cum se poate, ca un învățător să ceară dela un elev, că toate lecțiunile să le reproducă pe din afară, fără ca să înțeleagă ceva, -pentru că n'au fost explicate nici, odată. Ba după ce de mult terminasem cursul primar, nu știam rezolva întrebarea că oare Doamne, care este scopul, pentru care se învață gramatica în școala primară? Ce rost are să știe elevul definiția mulțimea regulilor de etimologie și sintaxă, dacă nu știe să aplice?

După o gândire adâncită trăgeam pe film atât viața școlară, cât și cea familiară și socială și ajungeam la concluzia, că: Dacă D-l nostru Isus Cristos a admis, ca împărăția cerurilor să fie a copiilor, prin urmare a celor neînovași și dacă acest mare învățător a rugat mamele să și trimită copiii la dânsul, -urmează, că învățătorii neamurilor sunt responsabili nu numai conștiinței lor, ci chiar și lui D-zeu, dacă lasă omenimea să decadă.

Așadar, a fi învățător e ceva sublim, ceva dumnezeesc!

De aci încolo nu mă puteam scăpa de gândul, că cu orice preț, dar trebuie să mă fac învățător. În visurile mele eram deja învățător și învățam copiii. Li vedem pe toți bine și toți mă iubiau.

III. De vorbă cu învățătorul.

D-l Ștefan Lecuța era învățătorul satului. Școlarii 'l iubiau coțoșii, iar locuitorii comunei aveau mare încredere în el. Eu ca fost discipol căutam adeseori să ajung la vorbă cu dânsul.

Intr'una din zilele luni Iuliei a anului 1890 'i descoperii învățătorului taina cea mare, că dacă D-zeu și învățătorul mă vor ajuta, atunci cu începerea anului școlar am să devin elev al preparandiei din Arad.

— Dar griji fătul meu, 'm zise D-l învățător, tu nu știi ce faci cu toatecă 'm faci bucurie cu dorința ta. A fi învățător nu însămnă să fii dcmm, pentru că trebuie să muncescă foarte mult. Învățătorul nu mai este al său, ci esie al tuturora, atât al celor mici, cât și al celor mari, ba păcatele oamenilor și el poartă o parte din responsabilitate. Deci a lua răspundere pentru ediția și binele altora, ție fătul meu, 'ți trebuiește timp mai îndelungat, ca să poți lua o hotărâre definitivă.

— D-le învățător, în cei 2 ani din urmă n'am făcut altceva

în timpul liber, decât am meditat asupra faptelor omenеști și am ajuns la judecata, că precum măestrul, ca să-și poată executa bine lucrul său, trebuie să fie stăpân pe meserie. Mai întâi să cunoască materialul, din care pregătește, ca să știe lucra cu el și apoi trebuie să cunoască și metoda de a plănui și de a executa. Ori, știu eu, că și imblănzitorul de animale și are metoda sa de tratament.

— Grigi băete, grigi, că altceva e a prelucra un material brut, și și altceva e a transforma sufletele. E cu mult mai greu a forma suflete și a cultiva in.mi, ca cea acultivării unui pom sălbatic prin altoire. Popul sălbatic primește cu drag mlădița nobilă, — darx sufletul copilului e cu mult mai îndărătnic, pentrucă el are mult însușiri innăscute, moștenite dela antecesori. Sidacă acele însușiri sunt ereditate dela părinți, moși, strămoși, cari au fost plini de vicii, atunci mare pedagog trebuie să fie un învățător, ca să-i poată succede opera de educație, a, a dupăcum o intenționase el la începutul carierii.

— D-le învățător, sigur vi-am istorisit cazul cu colegul meu din clasa I, care și bătea joc de învățătorul nostru. Este adevărat, că acel coleg a adus d'acasă moravuri rele, dar iertațimă D-le învățător, dacă cutez a spune, că D-l învățător d'atunci nu s'a nizuît, ca prin blândețe să scoată răul din acel băiat, ci pentru fiecare mișcare i aplica bătaia, și-apoi știu zicala Dă premine ca pe sac, că mai mare drac mă fac. Și D-voastră ați primit înșcoală copii răi, dari ați făcut cum ați făcut și i-ați făcut buni. Dela D-voastră am învățat și eu, că dintr'o copil rău poți face unul bun, dar numai prin blândețe și printr'o anumită putere de atragere, pe care D-voastră o aveți și prin care ne faceți să ne adunăm în juru-vă, plini de iubire și incredere, intocmai ca și cum neați fi fost cel mai mare binefăcători. Câștigarea acestei puteri de atracțiune cred că se cuprinde dintr'o știință oarecare, d'abună seama-mi închipui eu — să învață în aceia școală, în care se formează viitorii învățători, — iar eu în asemenea școală voiesc să învăț. Eu voiesc să devin un factor binefăcător omenimei, dar știu că așa ceva nu voiu putea ajunge, pânăcând nu vofu învăța să desleg prin știință secretul de a câștiga iubirea și incredera atât a celor mici, cât și a celor mari. Deci vă rog D-le învățător dați-mi mână de ajutor, ca la toamnă să pot deveni elevul acelei școale miraculoase.

— Da băete, știința aceia e frumoasă și constă din 2 părți:

una e numită psihologie sau știința sufletului, iar ceialaltă pedagogie sau știința, care se aplică la educațiune, având în vedere știința sufletului. Fără a cunoaște aceste, nimene nu poate deveni bun învățător. Deoarece constat, că tu ești născut de u fi învățător, iată 'ți dau mână de ajutor și încă azi 'ți facem actele și le trimitem la locul lor.

Zis și făcut. La 1 Septembrie 1890 mă numiam și eu pre-părand de Arad.

Controlul învățământului primar

Între problemele ce se discută cu aprindere cu ocasiunea diferitelor întruniri învățătoarești, figurează ca punct discută și plin de patima ardoarei în deslegerea echitabilă al lui și, controlul învățământului primar. Congresele generale, asociațiile județene, ba chiar, și în subsecții s'a lansat în examinări această formă de propășire a învățământului primar. În esplicarea motivelor de a; se da un alt ritm acestui crez de îndrumare culturală, s'a pus atita sensibilitate, încât, pornirea de a se menține la suprafață a circulat o mulțime de idei cari, isvorile din conștiințe limpezi brodează pe pânza discuției cele mai simpatice manifestări oportune. Din cenaclul luptei după unoi orânduiri, — zestrea fatală a esparienții cotidiene — s'au desprins nu numai propuneri de normalizări a stărilor morbide de azi, ci, întreg bagajul răului deslănțuit a fost adus din ogașul mentalității postbelice, și prezentat cu un obectiv special în toată hidoasa lui apariție.

Cea mai combatută și mai deochiată tendință care este privită din examenarea realității ca un punct tenebros în situația actuală dărimată din drumul progresului, este întreprinderea întreducerii politicii în școală și recrutarea organelor de control din cluburile actuinilor politice, iar, ca corolar, nestabilitatea celor dovediți demni de a fi păzitori permanenți ai învățământului primar.

Și n'a fost atitare de spirite revărsate în discuție pe această chestie care să nu recunoască cu nervii încordați de îngrijorări,

că împânzirea crizei asupra învățământului se datorează insurecțiunii duhului politic în toate ungherele preocupărilor culturale. La început mai fragmentar, mai apoi, tot mai crescendo, se instruna melodia aceluiaș reson fatal conceput în unanimitatea credințelor. Opintirile de semnalarea răului nu s'au mulțumit să-l înfățișeze înaintea opiniei publice ca pe un flagel ce ne amenință cu stîrpirea și bruma de ideal ce-l mai purtăm în suflet, ci s'a mers cu îndârjirea până la estremeitate negării oricărei nădejdi de mântuire depusă cu atâta dor de curățenie sufletească în legile școlare. S'a aruncat în înverșunata luptă tot noianul de argumente supărate, ca să arunce în coridor întunecat toate pedagogia articolelor școlare, în cari se adapostesc programatic credințele unui mare număr de intelectual. Zădarnic s'a căutat cu esplicări desțelenite de patimi' că valul observațiunilor trebuie aruncat pe alte tărîmuri și statornicit pe alte căii de discuții. Focul incriminărilor odată aprins a început cu vâlvătâi se aprindă și casa unor gânduri unde se adăpostesc cele mai curate năzuinți și mai limpezi intenții.

Pentru a cunoaște în mod public mărturișele de credință ale celor ce au cheltuit atâta val de energie sufletească în aflarea cotiturii de mântuire, deschidem paginile acestei reviste tuturor acelora, cari, nemulțumiți cu stările ce pe bântue, vor să dăime îngrădirile nefaste ce ne opresc în ajungerea țintelor dorite. Să se aștearnă deci pe hârtie svâcniri de îndreptări. Ideile ținută în exprimări urbana, nu vor fi stangulate de opinii contrari spovedaniilor curate. Răspunsurile precis și nealunecate pe panta jignirilor personale vor forma partea cea mai importantă a raportului nostru către cei. ce ne așteaptă cu îngrijorare opinia. *Cristea.*

Gânduri actuale

Dl. V. Goldiș fost ministru în atâtea rânduri și cu schimb de opinii la fiecare cotitură a drumului politicii nervoase, își plasează gândurile de Crăciun în „Gazetele Invățătorilor“, gânduri, în cari mișună doruri în ferbere după școala confesională. În calitate de secretar consistoral și fiu smerit de preot, titlu ce-l aruncă totdeauna în balanța râvnei după importanță. Dl. Goldiș pledează cu înfocare se scoată din mormânt cadavrul intrat în putrefacție a școlii confesionale, și înfășu-ând-l în diferite mirodenii, să-l presinte ca dar organelor bisericești rămase de 10 an fără

clopotari de ocazie. Motivul actului disperat în care se pune o rezonanță viforoasă după vremi trecute, este cel amintit cu paradă proaspătă totdeauna de vișlașul contradictoriu care este Dl. Goldiș: regulamentul și îndrumarea învățătorului primar de către oameni „fără chemare” dar cu poliți achiitate în provocări disciplinare.

Ca unul, care mi-am tors firul vieții în institutul dorit de Dl. autor al rândurilor scoase din sertarul învechit al preocupărilor nefaste, fac mărturisirea hotărîtă că, orizontul nostru cultural se împlinește în nădejdei de acțiuni constructive și în rezultate cu repeziciuni adânci în stratul poporului, numai în școala condusă de potestatea statului. Tot ce să prevălește pe panta altor intenții, sunt judecați făurite în impulsul de dominație distrugătoare, tendințe legate de doruri după vremi în cari s'au diformat concepția de cultură. Legându-ne de psihologia comparată, ne isbește diferențiere de mentalitate croită în clipele difefite al dănuirii noastre culturale. Atunci, când totul se strecura prin situ voinței organelor bisericești, o demontare formală a năzuințelor sănătoase și sguđuitoare drama de năbușire ale aspirațiilor organice. Astăzi, în protecția libertății sesizată de analiza programatică a ceruințelor cotidiene, chestionarul nostru cultural se urcă în termometrul aprecierii, iar perioada la muirii își face drum bine precizat. Că nu suntem încă în posesiunea realității taturor derințelor, e foarte logic, după ce lărgirea hotarelor au scormonit un noian de menajament pentru cei nou înglobați în statul național unitar.

Din afirmările de sus două întrebări se isbesc la suprafață: a) Cari sunt cauzele determinate în acțiunile progresului nostru cultural, cari indeamnă pe Dl. Goldiș să improviseze un sentiment obstesc în favorul școlii confesionale, și să sfideze cu atâta ceneală sporul culturii românești lausat de școala de stat? b) Să admitem că pornirea D. Sale după aderenții îi va umplea mregea dureroasei oboseli, pot comunele bisericești, din surtele proporții să talisfacă pretențiunile multiple deslegale de cerințele actuale?

Cât privește punctul prim, am afirmat în rândurile de sus că apanajul firesc al D. Sale este patima de domineție și o pornire către feudalism ucigător de libertate. Cei desrădăcinați de ideea tc. confationale știu obiectivul acestui virtej de atmosferă, de când trăiau în cultul tradiției de supunere oardă, fără apel. Ca fost membru în com. central al „Reuniunii învățătorilor” de

câte ori a trebuit să caut alături de colegii mei explicațiile mulțumitoare pentru fața încruntată a cutărui inspector școlar bisericesc, nemulțumit de atitudinea cutărui învățător confesional prins în hora destăinuirilor drepte a nedreptăților ce curgeau gârla asupra cetei. Cu ocaziunii unui articol apărut în reviste Reuniunii, a trebuit com. central să delibereze ședințe de arândul, dând explicații V. C. că izbucnirea autorului este trimbișarea unui rău pus de acurmezitul tendințelor culturale. Apoi, știe Dl. Goldiș cât a trebuit să explice com. central acelui for bisericesc, că ținuta, profesorului Dr. sădean în ad. gen, din Siria n'a fost de loc psihologia revoltatului ci, mobilitatea spiritului pus în postură de veghe la căpătâiul mijirii libertății de exprimare?

Dacă, da! atunci îl rugăm să nu uite, că noi ținem minte. Dacă, nu, legămintale cinste! noastre îi presintă acum dansul macabru în care ne-au postal fenomenele curioase ale școlii confesionale. Ce să mai fie apoi de droaia înd. conf. aremeați pe drumaruncați pe drumuri de pactanții politici ai Dlui Goldiș, dar lăsați în pribegia cerșitoriei tot de cântăreții melodiilor tc. confesionale.

Cât privește punctul doi, întreb: în situația schimbată de azi, pot comunele biser.cești să: și permită luxul de a forța credincioșii în susținerea școlii confesionale cu dărnicii proprii fără ajutorul statului? Răspunsul se prevălește din trecutul nu tocmai depărtat atinge hotărit coardele neeațiunii. Poporul român scăpat din răbia dărilor culturale nu va mai întinde obolul sudorii pentru niște creațiune, cari nici pe departe nu-i satisfac gustul protentfunilor. Stând așa lucrurile, cine dintre învățători ar dori să se injuge la carul unei miserii și a unei dominații lipsită de pecetea competiții? (Va urma)

G. Petrovicu

f. s. r. Sc. dir. școlar

Rolul ce trebuie să-l aibă învățătorul în viața statului

de Pascu Cocioban inv.

Întregirea neamului obținută cu atâtea sacrificii, cu atâtea jefre deschide țării noastre o eră nouă; ea pune noi probleme, cari ceri grabnice soluțiuni reclamate atât de nevoia consol dării, cât și de propășirea statului nostru în viitor. În prima linie întregirea neamului cere unificarea sufletească a tuturor Românilor unificare la care nu se poate ajunge decât unificând învățământul din toate ținturile ce compun România-Mare, și trezind conștiința în inimile acelor pe care vitregia vremurilor a căutat să-o inebuse.

Răspândind cultură până în păturile cele mai adânci ale poporul. nostru și chemând la o n nouă viață pe aceicare formează temelia acestui stat, vom da, posibilitatea neamului să scoată continui din acest focar nes tins al energiei naționale elemente necesare dezvoltării lui. Pentru soluționarea acestei chestiuni atât de vitale pentru viitorul țării trebuie să ne dăm seamă de nevoile și situațiunea statului nostru în urma marelui război Noi Români acum incnșurați de dusmani ireductibili, suntem într'o situație grea și nesigură. Avem datorie săluăm grabnie măsuri de apărare și întârire a neamului nostru.

Împrejurările actuale sunt deașanatură încât apărarea neamului este o chestiune de întărire merală. Avem nevoia de creerea unei țări morale superioare, pentru a impune prin ea tutnror, atât dușmenilor cât și prietenilor, și apoi pentru a realiza prin ea, unirea și petențarea forțelor noastre. Rezistența sufletească a neamului, trebuie să fie astăzi preocuparea de fiecare zi a conducătorilor neamului ținte tutnror educătorilor lui.

Dar preocupările de ordin material de după războiu, au materializat și scoborât intra tât tendințele culturale, încât numai are timp să se oprească asupra problemei nu-și poate înfrâna dorul de-a suna alarma trezirii grabnirie din turburările chinuitoare ce au pus stăpânire pe ea.

Asvirliți la supragață, vremi nefixale în normalelele zarafii zilelor noastre au inecal în timpul bunurilor materiale orce concepție de ridicare etică-culturală. Valul de bucurii desarte s'a împânzit ca o molimă distrăgătoare, răpindu-ne dela preocupări in-

selute de idealisme alintător de suferințe și de ritmul creațiunilor superioare. Diferențiați apoi de lupte faticide în dăbăre adverse, mersului normal de încheierea dorită, iată, ce-i pretențăm la 10 ani după unire. Despărițiți în convingeri cetățenești și frânți de oboseală în scotocirea unei cărări mântuitoare, prin lupta diferențierei politice am deschis căsuța năvălirilor inamice cari săpregătesc să ne pironeze începutul însufletirii de eri. Și, oricât am crede că limpezirea orizontului nostru se apropie, grabirea zoriilor de înfrățire culturală ne vor mai trece prin multe chinuri cumplite. Prea ne-am dosit în nugherele patimilor și prea am negrit cu cerneala urii haina curată a iubirii. Inzadar invocăm tablele legii de noi orânduiri, iar flacăra dorințelor de bine inzadar o cheamăm de undeva să fie făclie de indemnuri nobile către tranșea avântului. După aceste precisării asupra actualității se va zice, poate, că din bașibuzucismul ce ni-a copleșit nu ne mai putem mișca către tărâmurii unde lumina moralei să ne fie scutul dibuirii, deci renunțăm la orice impintenări să ne plecăm genunchiul la potopul cotropirii ce să apropie. Invăluiti în concepții pesimiste, așa ar suna ceasul perzaniei. Dar, ei, vedeți mai este reu dar, o cotitură a drumului neatinsă de îmbăcșelile miasmelor otrăvitoare. Nu afirm cu tărie că acestea este pe deplin cuate de buturugile inzențenței inoportune, însă în infricorări mistice acolo mai palpită sufletul cald și clocotul românismului în așteptarea vremii de îndrăznețe pășiri. Dusul deslegărilor de taine într'acolo ne îndreaptă pașii însănătoșirii morale, și numai din inimile îngiorate mai putem culege revolta contra conspirațiilor primejdioase ce ne despoae de mantia idealismului intransigent.

(Va urma)

Petru Cocioban
inv. Mândruloc

Asociația Învățătorilor

Comitetul central al Asociațiunii Învățătorilor din Jud. Arad, s'a întrunit ședința de constituire ținută în ziua de 28 Dec. 1929, în birsul direcțiunii „Casei învățătorilor“. La acel act important

iu viața Asociațiunii noastre au participat, cu excepția alor 2, toți cei aleși în ședința adunării generale din 21 Noemvrie. Cu această ocaziune, fostul președinte N. Cristea deschide ședința și roagă com. present a purcede la constituirea lui pe noul ciclu de trei ani. Cu unanimitate snt aleși următorii:

Preș: Nicolae Cristea

V. preș: Dimitrie Boariu.

Prim-Secretar Mircea Nonu.

Secretar: Romul Furdui.

Cassar Gheorghe Pleș

Controlor: Gheorghe Petroviciu

Bibliotecar: Petru Colțeu

Noul președinte N. Cristea în numele aleșilor mulțumește membrilor com. central pentru drag acordată, asigurând prin ei toată ceata dăcălească a Jud. Arad că va munci cu zor pentru interesul obștesc și pornirea mulțimii muncitoare pe drumul realizării bunelor intențiuni. Rspunde cu însuflețire membrul cassar Gh. Pleș care întinde preșcdintelui dragostea și devotamentul învățătorimii așa cum acele s'au desvălit în adunarea generală. Strânși în jurul Asociațiunii, zice Dsa, vom incerca să ne ridicăm la nivelul considerației și a prestigiului, iar prin luptele viitoare, să doborâm obstacolele ce se pun de incompetenți în calea realizării dorințelor noastre. Asupra raportului prezentat la care participă în discuțiuni mai mulți membrii, se aduce următoarele decesiuni:

a) Edarea ouganului Asociațiunii care să fie pus sub direcțiunea com. central, iar girant rezponzabil să figureze membrul Petru Ugliș

b) Lansarea circulerului general cătră subsecții în care să se fixeze munca aceloră precum și alte chestiuni de interes profesional și administrativ.

c) Se ia la cunoștină demersurile prāsidiului în esmiterea delegației la congresul general al corp. didactic, precum și anuțarea com. central gen. de adesiunea colectivă a membrilor în eluptarea drepturilor. Celelalte chestiuni fiind de interes adm. cult. csupra lor s'a pronunțat într'o atmosferă plină de căldură păci și înțelegerii toți ceice vreau să miște cu gânduri bune carul intereselor noastre cultural posesionale.

STATUTELE

Secției Județene a corpului didactic primar din Județul Arad

I Titlul, scopul și mijloacele Asociației.

Art. I. Titlul Asociația, Județeană a corpului didactic primar din Jud. Arad“.

Art. II. Scopul „Asociației. Inmulțirea cunoștințelor necesare la promovarea educației și instrucției școlare, discutarea metodei de propunere al acelora și lățirea ambelor între învățători: cultivarea sentimentului de solidaritate între membrii corpului didactic, stăruința de a ridica starea materială, economică și socială a locuitorilor din comune și orașe, ridicarea prestigiului corpului didactic primar și înlăturarea moralului lui.

Art. III. Spre atingerea acestui scop Asociația va edita și subvenționa reviste didactice, va înființa și susține bibliotecă centrală și biblioteci ale despărțămintelor, înființează și susține institute de educație și internate, ajută pe membrii ei ajunși în nenorocire și familiile lor.

II. Membrii Asociației Județene, drepturile și datorițele lor.

Art. IV. Asociația Județeană va avea a) membrii ordinari. b) membrii fondatori c) membri onorari și d) membri ajutători

Art. V. Membrii ordinari sunt învățătorii (învățătoarele) titulari precum și pensionarii corpului didactic primar din Jud. Arad. Pot fi membrii ordinarii și profesorii și profesoarele școlilor normale, având a solvi la cassa Asociațiunei cotizațiile anuale.

Membrii ordinari ai Asociației la întoarcerea lor vor da o declarație prin care să obligă:

a) să plătească taxa de înscriere de 5 Lei

b) cotizația anuală prevăzută în statute

c) să consimtă la perceperea cotizației prin ministrul instrucției în caz de nesolvire.

Art. VI. Membrii fondatori pot fi cetățeni români fără deosebire de sex dacă solvesc la cassa Asociației Județene odată pentru totdeauna suma de 100 Lei.

Art. VII. Membrii onorari pot fi cetățeni români fără deosebire de sex cari ș'au câștigat merite pentru educarea poporului.

Art. VIII. Membrii ajutori sunt acei cetățeni români cari contribuiesc odată pîntru totdeauna în cassa Asociației cu suma de 20 Lei vot decisiv au numai membrii ordinari; vot consultativ cei fondatori onorari și ajutători.

Membrii ordinari pot vota în Adunarea Asociației numai în cazul când nu sunt în restanță cu cotizația:

Art. IX. Calitatea de membru se perde:

a) prin retragere b) prin neplătirea cotizației în restimp de doi ani c) prin escludere care se face în cazul când membrul lucră contra intereselor Asociației, ori nu se supune dispozițiilor statuare și hotărârilor organelor de conducere.

Art. X. Membrii retrași ori excluși n'au nici un drept asupra fondurilor Asociației.

Membrul repășit e obligat a solvi restanța precum și cotizația curentă pe șimestrul în cere a repășit.

Art. XI. Eschiderea unui membru să pronunță de comitetul Asociației generale cu drept de apel la ad. generală.

Art. XII. Fondurile Asociației Județene provin din taxele de înscriere, cotisație, donațiuni și constitul averei. Fondurile se administrează prin comitetul Asociației.

III Organizarea Asociației Județene.

Art. XIII. Asociația Județeană își dezvoltă activitatea prin adunarea generală. prin comitet prin funcționari și prin despărțăminte.

A) Adunarea Asociației Județene.

Art. XIV. Adunarea Asociației Județene să ține în tot anul la timpul și locul fixat prin adunare. În cas de necesitate, comitetul are dreptul să convoace adunarea generală extraordinară.

Art. XV. Pentru aducerea unui decis să recere majoritatea voturilor prezente, în tot casul cu observarea că. la adunarc trebuie să fie prezenți cel puțin $\frac{1}{4}$ din numărul total al voturilor prezente.

Art. XVI. Agendele adunării sunt.

a) Esamenarea raportului general al comitetului, cassrului, bibliotecarului și a controlorului.

b) decide asupra propunerilor emanate dela comitet,

c) discutarea și deciderea asupra propunerilor emantate dela membrii Asociației.

d) ascultarea operatelor incurse și admise de comitet la cetit.

e) Consultări asupra reformelor de învățământ și asupra chestii ped-dice.

f) la propunerea comitetului va primi pe membrii noi ai Asociației.

g) alegerea comitetului

h) votarea bugetului

i) modificarna statutelor

j) compunerea eventual modificarea statutului „Căminului studențesc“.

l) alegerea comitetului de administrație și supraveghere a căminului studențesc ca proprietate a Asociației Județene.

Art. XVII. Despre decursul adunării generale să poartă proces verbal care se autentice prin o comiziune aleasă de adunare.

B) Comitetul Asociației Județene.

Art. XVIII. Comitetul Asociației să compune din 15 membrii aleși pe trei ani de adunarea gen. a Asociației Județene.

Presidentul adunării estn și președintele comitetului.

Art. XIX. Comitetul va ținea într'un av cel puțin 2 ședințe ordinare. iar estraordinare de câte ori va cere lipsa. Comvocarea o face presidentul, eventual în lipsa acestuia vicepresidentul.

Art. XX. Pentru aducerea concluserilor valide să recere prezența unei tertialități a membrilor din comitet.

Art. XXI. Agendele comitetului sunt: a) a esecuta conclusele ad. gen. a Asociației b) a ținea în evidență afacerile curente, c) In cadrul bugetului a procura pe seama bibliotecii cărți științifice, pedagogice, precum și revistele necesare. d) a priveghia asupra ordinii bune e) a controla incasarea cotizației f) a administra fondurile Asociației provenite din taxa de inscriere, cotizații și donațiuni g) la finea fiecărui an, a compune raport special către adunarea generală, despre activitatea fiecărui despărțământ, h) va desemna delegați cari să reprezinte comitetul pe imp de trei ani în consiliul general al Asociației generale. i) va trimite la timp o treime din cotizație cassarului central pentru fiecare membru și j) in fine va trimite anual „Consiliului gene-

ral" copie după bilanțul Asociației Județene.

C) Funcționarii Asociației.

Art. XXII. Funcționarii Asociației se aleg pe 3 ani din partea comitetului central al Asociației dintre membrii ordinari. Funcționarii Asociației sunt de drept membrii comitetului. Ca funcționari sunt: 1 president, 1 vicepresident, doi secretari, un cassar un bibliotecar și 1 controlor.

Presidentul, eventual vicepresidentul prezidează adunările Asociației și ale comitetului. Cu unul din secretari semnează toate actele, la cassa esamenează toate cheltuielile votate, reprezintă Asociația cât și cea de comitet.

Secretarul poartă proces verbal despre adunarea Asociației și despre ședințele de comitet precum și întreaga scriptură a Asociației.

Cassarul grijește de încasarea cotizațiilor dela membrii și manipulează averea în conformitate cu hotărârile comitetului, respective ale averii Asociației.

Bibliotecarul inregistrează opurile și face posibilă împrumutarea lor.

Controlorul contrasemnează toate actele cassarului și ale bibliotecarului și împreună cu aceștia „este răspunzător materialmente pentru averea „Asociațiunii“.

D) Despărțămintele Asociației

Art. XXIII. Toți membrii „Asociației Județene“ din fiecare plasă fac un despărțământ al Asociației.

Art. XXIV. Fiecare despărțământ își alege pe trei ani un president, secretar, cassar, bibliotecar și controlor, dintre membrii ordinari. Oficiul îl poartă gratuit.

Despărțămintele țin în tot anul cel puțin 2 adunări. Aici se iau dispozițiuni pentru realizarea decisiunilor și îndrumărilor primite dela comitetul Asociației. Se pertractează și decide asupra disertațiunilor științifice, pedagogice și didactice de model, ce au fost mai înainte însinuate la presidiul despărțământului, nu altcum se discută și chestii momentuoase cari promovează scopul Asociației și în fine se vor ținea prelegeri practice din diferite ramuri de învățământ.

Despre decursul fiecărei ședințe se va lua proces verbal și se va raporta și presidentului Asociației Județene.

Cassarii despărțămintelor încasează dela membrii ordinari ai Asociației cotizațiile pe baza conspectului primit dela cassarul Asociației și le administrează acestuia cel mult în 8 zile după ședința despărțământului având a raporta despre aceasta și preșidentului despărțământului.

Controlorii din despărțăminte se acomodează aliniatului respectiv din Art. 22

Art. XXV. membrii despărțământului nu contribuie aici cu nici o cotizație. Eventualele spese ale despărțămintelor le suportă cassa Asociației Județene.

IV. Dispozițiuni finali.

Art. XXVI. Modificarea acestor statute se poate face, dacă adunarea generală a Asociației sunt prezenți $\frac{1}{4}$ din numărul total al membrilor și cu o majoritate de $\frac{3}{4}$ din voturile membrilor prezenți.

Art. XXVII. Asociația se va desființa numai prin o adunare generală convocată anume spre acest scop, cu majoritate de $\frac{2}{3}$ din totalitatea membrilor ordinari și aprobarea acestui conclud și din partea Consiliului general al „Asociației Generale” a corpului didactic român. În cas de desființare averaa Asociației Județene trece în administrarea ministerului instrucțiuni.

Aceste statute s'au votat de ad. generală a „Asociației Județene a corpului didactic român din Jud. Arad în ședința sa ținută la 19 Noemvrie 1921 în Șiria, cu unanimitatea voturilor.

Iuliu Groșorean mp.

Nicolae Cristea

președinte

secretar

No. 12-923

Se aprobă

Din ședința comitetului central al Asociației ținută la 13 Aprilie 1923.

Cluj la 17 Aprilie 1925.

Andrieu Prodan

Gavril Almășan

v. președinte

Secr. gen. al Asoc.

Asociația Învățătorilor din Jud. Arad.

Nr. 8/1930

Primind comunicatul de mai jos, îl prezint în forma trimisă, pentru ca, membrii corpului didactic din Jud. Arad să-și exprime părerea asupra federalisării Asociațiilor, gând nutrit de cei trei președinți ai asociațiilor corp. didactic de toate gradele. Ideea de a se federalisa toate forțele culturale ale neamului într'un bloc unitar și bine încheat în tendințele nobile de sluptarea drepturilor nesocotite, fiind resultanta acțiunilor din congresul extra ordinar din a. trecut, realizarea ei se va constructa în faptă. când muncitorii culturali vor simți că prin trânsa vor scăpa de robia eghipteană a umilinții degradatoare.

Cu gândul de a ști tot de clocotește în sufletul dascălilor în chestia federalisării prin comunicatul de jos întinderm posibilitatea dascălilor de a și spune intențiile și modalitatea acțiunii de strângere a tuturor forțelor în chiagul dorit și exprimat de oamenii cu răspundere.

N. Cristea

BCU Cluj / Central University Library Cluj pr. As. Inv.

Congresul Extraordinar al Corpului didactic de toate gradele

Comunicat

Congresul extraordinar al Corpului didactic, urmat de acțiunea colegilor noștri din Parlament, n'a putut obține decât:

- a) Suma de 148 milioane
- b) Cuvântul Dluî Prim Ministru că din primile surplusuri la venituri pe anul 1930 se vor satisface cu precădere revindicările corpului didactic.

Intru cât suma acordată reprezintă abia un început de recunoaștere a drepturilor noastre, iar cuvântul Dluî. Prim Ministru de care nu ne putem îndoi, rămâne totuși legat de eventualități.

Corpul didactic constată cu amărăciune că nici de data aceasta n'a putut obține în întregimea lui. nici acel minim înscris, după mari lupte, în legile țării.

Profund îndurerăți de continuă desconsiderare a rolului său

în stat și de continua nesocotire a celor mai modeste mijleace pentru o viață omenească, într'o vreme în toate bugetele se dovedesc încărcate cu sume considerabile cari nu merg la nici una din nevoile obștești.

Hotărește:

L. Congresul extraordinar a celor trei Asociații de învățământ nu se poate considera închis.

1. Colegii de toate gradele sunt invitați să se constituie de, îndată, în organizații unitare pe județ.

2. Organizațiile pe județe vor lua toate măsurile, în consfătuiri preabile. așa ca, la data ce vom comunica pentru întreaga țară ele să se poată întruni toate în aceeași, zi, în capitale de județe în vederea unei hotărâri unanime.

3. Mandatarii, acestor organizații unitare județene vor fi apoi convocați pentru a hotărâ împreună cu comitetul Congresului, rechemarea Congresului General la București și orice ce altă măsură în stare să asigure, în sfârșit, respectarea dreptului și a legii.

Totdeată se fixează ziua de Duminică, 26 Ianuarie 1930 pentru reunirea comitetelor celor trei asociații de învățământ din București „Cercul Profesorilor Secundari” pentru a proceda la înfăptuirea Federației Corpului didactic de toate gradele.

(ss) *Dragomir Hurmuzescu*

(ss) *G. B. Forțu*

(ss) *D. V. Țoni*

INFORMAȚIUNI

„Revista Asociațiunii” fiind cerută de membrii corpului didactic primar din Jud Arad, întruniți în adunare generală în ziua de 21 Noembrie 1929, No. 1 s'a trimis tuturor oamenilor ce formează aceasta instituție culturală. Cei ce nu doresc să fie spriginitorii acestui organ al nostru, care va fi așa după cum vreau chemătorii lui, sunt rugați a-l retrimete pe adresa indicată pe învelitoare, pentru că nu vrem să ne virim în astfel de suflete cari manifestă concepții contrari celor exprimate pe paginile ei. După

ce însă s'a cerut cu atâta însuflețire, credem, ca învățătorii își vor respecta cuvântul exprimat. Așa cum se prezintă, este începutul modest al unor îndemnuri curale. Și vom fi cei mai mulțumiți decă vrednicile se vor desfășura cu ampoare pe coloanele ei. Să vină deci clocotul, și cu îndemn de luptător neînfricat, să croiască alte cărări mai adevale vremii ce ne bântue. Cei ce ne înțeleg, să nu uite c'am pornit la drum greu, din care se vor advârlă multe buturugi puse să ne diminueze însuflețirea. Cerem și sprigin moral și material, căci numai așa va putea com central să fie adevăratul eflux al voinței colective.

Învățătorii și învățătoarele cari în sensul legii sunt a se presenta la definitivat sunt recercați a ține seamă de următoarele condiții cerute de ordinul ministerial:

a) Învățătorii să aibă trei ani impliniți ca tit. prov. după satisfacerea serviciului militar, învățătoarele. acelaș timp în aceeaș calitate după împlinirea vârstei de 20 ani.

b) Toți se vor presenta la examen cu toate copiile proceselor verbale da inspecție autenticate de dir. școlii. Cluj

c) Toți vor presenta și planul lecțiilor ținute din care se va constata aplicarea treptelor psihologice.

Fiind asaltați de mai mulți învățători cu întrebări privitoare la primirea lefii pe luna Ianuarie, răspundem, că la rev. sc. să muncește din greu pentru întocmirea statelor de plată conform nouilor instrucțiuni ministeriale.

Până atunci,

Fi inimă răbdătoare

Ca pământul sub picioare.

Dnii colegi, sunt rugați cu insistență a scruta vechile biblioteci școlare pentru aflarea „Protocoalelor“ adunărilor generale ale Reuniunii Învățătorilor români din prot. arădane I-VII precum și a revistel „Reniunea Învățătorilor“. Tot ce se găsește privitor la fosta asociație culturală, a se trimite preș Asociației, care le va preda celor ce se interesează de munca desvoltată de vrednicia inv. români dni. timpul subjugării.

Dnii. colegi pensionari dinaintea războiului precum și Dnele învățătoare soții de ale colegilor căzuți în războiu sunt rugați a avisa presiudul Asociațiunii despre suma ce o primesc ca retribuțiune pensionară. Se vor face toate demersurile, ca acea să fie majorată în conformitate cu noulle condiții de trai. Halul penibil în care își duc viața aceste ființe vrednice de considerație, nu se mai poate tolera. Dacă s'au găsit bani pentru cei ce ne clămpănesc drepturile viitorului, cu atât mal virtos trebuie răsplătite sbuciumările celor ce au nutrit credințe și idealuri românești.

G. IENCI
INSTITUT DE ARTE GRAFICE
ARAD, BUL. REG. MARIA No. 12.

Fiind asortată cu cel mai bogat material pentru lucrări de artă tipografică și fiind instalată cu mașinile cele mai moderne, execută

TOT FELUL DE TIPĂRITURI

ca circulare, memorande, menuuri, vignete, plicuri și hârtie de scrisori cu firmă, placate, anunțuri funebre, programe, cărți de vizită, bilete de logodnă și de cununie, invitații la petreceri, note muzicale, precum și tipărituri pentru bănci, ca: liste de escompt, obligațiuni, registre, etc. :-: Opuri și broșuri, bilanțuri, foi periodice, reviste, preț-curenturi, etc. etc. în stilul cel mai artistic și pe lângă prețurile cele mai convenabile. Lucrări în colorii.

